

HATÁRRENDÉSZ SZAKKÉPZÉS ÉS MINŐSÉG

Az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskolában a jövő határrendész tiszthelyetteseinek képzésében a minőség, a minőségre való törekvés leginkább szemlélet és nem cél. A minőség a jók között a legjobbakká válásra való törekvést jelenti. Más szóval kifejezve adott célkitűzés és a megvalósulás egymáshoz közelítése. Az ilyen szemlélet a tanulás-tanításon túl az egész iskola működését is áthatja. Közismert lehet a jelenlévők előtt, de felvillantom a Szakközépiskola alapvető feladatait:

- a rendvédelmi (rendőr, határrendész) szervek részére a felvételt nyert tanulók iskolai rendszerű nevelése, szakmai középfokú oktatása, együttműködési megállapodás alapján a tanulói területi szakmai gyakorlatok szervezése, a tanulók szakmai vizsgára felkészítése;
- külön jogszabály alapján vizsgaszervező központként működés az Országos Képzési Jegyzékben szereplő olyan szakképesítések tekintetében, amelyeknél a szakképesíté-sért felelős miniszter a belügyminiszter;
- a rendvédelmi és más fegyveres szervek zászlósi és tiszthelyettesi állománya részére iskolarendszeren kívüli képzések, átképzések, továbbképzése és speciális képzések végzése és vizsgáztatások szervezése.

A szakképzés a tanulóval kötött tanulmányi szerződés alapján iskolarendszerű középfokú oktatás keretében folyik, a felnőttoktatásra vonatkozó külön rendelkezések alapján, a nappali oktatási munkarendre előírt szabályok szerint egységes képzési rendszerben.

Az iskolák – különösen a közép- és annál magasabb fokúak – egyik fő célja az „ÉLET”-re történő jó felkészítése tanítványainak. Ma már közismert, hogy ez nemcsak és főleg nem bizonyos ismereteket, hanem sokkal inkább a jövő pályán szükséges jártasságokat, készségeket, képességeket, más szóval kompetenciák kialakítását, megerősítését igényli, feltételezi. Ezt szolgálhatja az iskolarendszerű képzés gyakorlatiasságának erősítése is, ami a rendészeti szakközépiskolai felkészítés rendszerének módosítása magyarázatául is szolgált.

A 2004/2005. tanévtől kezdve a képzés új rendszerben az ún. 1+1 éves képzési rendszerben folyik.

Az 1+1 éves képzés általános felépítése az I. tanévben:

- 35 hét tanintézeti elméleti és gyakorlati képzés;
- 2 hét évközi területi szakmai gyakorlati képzés;
- 4 hét összefüggő nyári területi szakmai gyakorlati képzés;

A II. tanévben:

- 12 hét (6 hét szeptember-október hónapban, 4 hét márciusban, 2 hét májusban) tanintézeti elméleti és gyakorlati képzés;
- 22 hét évközi területi szakmai gyakorlati képzés;
- 4 hét május-június hónapban szakmai vizsgára felkészítésre, vizsgára és kibocsátóra.

A kötelező tanórai képzés órakerete 2500 tanóra (ebből 1120 tanóra jut a területi szakmai gyakorlati képzésre, az összes tanórai képzés 45%-a), amely 7 szakmai alapozó, 5 szakmai tantárgy, valamint a területi szakmai gyakorlati képzés és az osztályfőnöki órák között oszlik meg. A tantárgyak közül kiemelkedik a lökiképzés, az idegen nyelv, a testnevelés, és a határrendészet.

A **Lökiképzési** ismeretek oktatásának célja, hogy a tanulók minél életszerűbb körülmények között teljesítsék a lögyakorlatokat, így a fokozatosság elvét betartva leginkább különböző taktikai feladatokat hajtanak végre. Az első évesek a célzást, illetve a fegyverek elsütését tanulják meg (levegővétele, billentyű-elhúzás, fegyvertartás). A következő fázisban tárcseréket (technikai és taktikai), a különböző tüzelési testhelyzeteket, a fedezékhasználatot, valamint a fegyverrel történő mozgásokat gyakoroltatjuk. A második évben foglalkozunk a célkiválasztással, illetve az addig gyakorolt ismeretek kombinatív alkalmazásával. Ezeket a feladatokat először egyesével, a későbbiekben társal hajtják végre. A második évben kerül sor az ún. terheléses lögyakorlatra, amely során megemelt pulzusszámmal kell a feladatokat végrehajtani. Az utolsó félévben a tanulók lövedékálló mellényben hajtják végre a lögyakorlatot.

Az **Idegen nyelvi** ismeretek oktatásakor a hangsúly a kommunikáción, az alkalmazható idegen nyelvi tudás elsajátításán van. Ezen túl kiemelt szerepet kap a szolgálat ellátásához szükséges szakmai kifejezések oktatása, gyakoroltatása, azok szituációban történő alkalmazása. A célok között szerepel az is, hogy minél több tanulóknak szerezzék államilag elismert nyelvvizsgát. Az eredményes nyelvoktatás érdekében az első lépést már a felvételi eljárás során megtörténik a leendő tanulók idegen nyelvi ismereteinek felméréseivel. A felvételt nyerteket nyelvtudásuk szintje alapján csoportokba osztják, amely a későbbiekben tanulónak, tanárnak egyaránt könnyebbséget jelent, s jelentősen növeli az oktatási folyamat hatékonyságát, eredményességét. A csoportok beosztásánál lehetőségeink függvényében figyelembe vesszük azt is, hogy a felvételi lapon mit jelölt meg a tanuló, melyik nyelvet szeretné tanulni. A motiváltságot ez nyilván befolyásolja. Minden osztály bontott csoportban tanulhatja az idegen nyelvet (általában 13, max. 16 fős csoportok), ami további feltétel az eredményes, hatékony és minőségi munkához, a kommunikatív nyelvoktatáshoz.

A tanítást, a differenciált foglalkoztatást a szükséges technikai eszközök és egy nyelvi labor segíti. Jelentősen támogatja a korszerű szemléltetés alkalmazását az idegi tanévtől a multimédiás kocsit, melyet korszerű technikával szereltek fel. Internet-hozzáférés ugyan a nyelvi laborban nincs, de nyomtatáson keresztül autentikus, friss információkat, anyagokat tudunk készíteni. Ennek segítségével a tanórákra, olyan anyagokat lehet kiválogatni, amelyek felkeltik a tanulók érdeklődését. Ezek feldolgozása során sokszor már „csak” eszköz az idegen nyelv az új információ megszerzéséhez. Az egységes

követelménytámasztást, mérést, értékelést biztosítják a csoportszintű megbeszélések, valamint a köztes vizsga egységes tételsora.

A **Testnevelési és önvédelmi** ismeretek tantárgy keretében az órákon a tanulóknak lehetőségük nyílik kondicionális képességeik fejlesztésére és mozgásműveltségük javítására. A sportpályákon friss levegőn és egészséges környezetben, a tanórák keretei között atlétikai és gimnasztikai jellegű gyakorlatokkal fejleszthetik állóképességüket. A tanórák nagy részét azonban az önvédelmi foglalkozások képezik, melyeken a küzdősport alapjainak elsajátítása után, a tanulók megismerik az önvédelmi technikák alkalmazását. Ilyenek például a támadások elhárításának mozdulatai, a fogásokból való szabadulások és a speciális elvezetések, lefogások és ezek komplex alkalmazása. A végrehajtó szervek tagjaival folytatott konzultációk segítségével megtörtént esetek feldolgozására is lehetőség nyílik a foglalkozásokon. A tanárok önvédelmi felkészültsége igen magas, van közöttük cselgáncsban, kick-boxban, take-wandoban és ashiwara karatében jártas.

A kötelező tanórákon kívül számos alkalom kínálkozik a testgyakorlásra, szórakozásra. Labdarúgásban rendszeres házi és iskolák közötti bajnokságokon élhetik ki szenvedélyüket a sportág szerelmesei. A kondicionáló teremben testépítésre is nyílik lehetőség. Esténként a harcművészetek kedvelői részt vehetnek aikidó, judo, kick-box és taekwondo edzéseken. Megfelelő érdeklődés esetén a környékbeli szép tájakon gyalogos-, kerékpáros- és egyéb túrák, valamint sí táborok szervezhetők.

A **Határrendészeti ismereteken** belül oktatott határforgalmi ismeretek keretében a határforgalom-ellenőrzés módjaival, a technikai eszközökkel, a különböző úti okmányokkal, azok ellenőrzésével kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismeretek átadása van a fókuszban, amelyeket digitalizált úti- és egyéb okmány-gyűjtemények, valamint a határforgalom-ellenőrzést szabályozó belső rendelkezések egészítenek ki. A határelőjárás és regisztrációs rendszer oktatását az Informatikai ismeretek tantárgy oktatói végzik, míg annak gyakorlati alkalmazásával a határforgalmi foglalkozásokon találkoznak a tanulók. A Határforgalmi szakkabinetben szinte minden, a magas színvonalú gyakorlati képzést segítő technikai eszköz biztosított.

A minőségi munka vonatkozásában csak részben áthidalható problémát jelent az eredeti úti okmányok hiánya. A Határőrségtől kapott ún. „Gyorstájékoztatók”, a saját erőből a szakmai szervektől beszerzett dokumentumok csak kis mértékű segítséget nyújtanak.

A szakkabinet mellett a gyakorlati foglalkozások helyei az útlevelező fülkék, ahol a közúti határátkelőhely működését lehet szimulálni. A területi szakmai gyakorlatok okmányismeret növelése tekintetében hatalmas, más módon nem pótolható lehetőséget jelentenek.

A gyakorlati órákon a tanulók a megszerzett jogi, testnevelési és önvédelmi, kommunikációs, stb. ismeretek birtokában szolgálati felszereléssel ellátva különböző taktikai helyiségekben (magánlakás, szórakozóhely), terepen (határvonal közelében vagy attól távol), közúton intézkednek előre felkészített, gyalog vagy gépjárművel közlekedő demonstrátorokkal szemben, akik eredeti személyi okmányaikkal igazolják vagy nem igazolják magukat. Az intézkedések és eljárások „eszkalálódása”-kor a tanulók kényszerítő eszközöket alkalmaznak, amiről a foglalkozások után jelentéseket készítenek. A gyakorlati órákon gyakran készülnek videó felvételek, amelyeket értékelve hasznos tapasztalatokkal gazdagodik tanuló és oktató egyaránt.

Fontos szólni arról a képzési rendszerről, amelynek alkalmazására a BM Nemzetközi Oktatási Központban készítették fel a Határrendész szakcsoport tagjait Végh József ny. r. alezredes, klinikai szakpszichológus és munkatársai. Módszertani útmutatót, segítséget és engedélyt kaptak a látottak és átéltek szakközépiskolai alkalmazására. Az előbbieken felsorolt ismereteket összegezve került kialakításra az a képzési rendszer, amely a „speciális intézkedés-taktikai gyakorlat” (SIT-gyakorlat) nevet kapta. Ez egy olyan gyakorlati felkészítő rendszer, amelyben a végrehajtó a valóságot szinte teljesen lemásoló helyzetben, a zavaró körülményeket kizárva (vagy éppen azokat megsokszorozva), feladatszabás után, szolgálati felszereléssel (pisztoly, rendőrbot, rádió, igazoltató tömb, íróeszköz, bilincs, jelzőtárcsa, sebkötöző csomag) ellátva tevékenykedik. A szolgálati pisztoly helyett a Glock 17 T „Safe Action” gyakorló pisztolyt viseli, valamint a nélkülözhetetlen védőfelszereléseket. A Glock 17 T „Safe Action” gyakorló pisztoly a szolgálati fegyverek működését követi, de nem alkalmas éles lőszer kilövésére. A gyakorló töltény kis mennyiségű löport tartalmaz, és egy, kb. 130 m/s sebességgel repülő festék kapszulát lö ki. A helyzet a valósághoz nagyon közeli, mert van hang-, fény- és hátralökő hatás, sőt, még a löporfüst is érezhető.

A SIT-gyakorlatokhoz jelenleg négy taktikai helyiség, valamint egy speciálisan átalakított személygépkocsi áll rendelkezésre. A SIT-gyakorlat több lépcsőből épül föl, az egyszerű feladattól halad a bonyolultabb felé. A bevezető beszélgetés során tisztázzuk, ki mit vár a gyakorlattól, vannak-e félelmei és mik azok. A gyakorlat során folyamatosan figyeljük a végrehajtó fiziológiai reakcióit, a pulzusát érzékeli a mellkasra erősített érzékelő, a hozzátartozó óra pedig rögzíti. Az értékeket a megbeszélés során laptop segítségével projektorral kivetítjük, és így láthatjuk, hogy az egyes szituációk során miként változott a végrehajtó pulzusszáma. Megtekintjük a gyakorlatról készült videofilmet, megbeszéljük, miként ítélik meg intézkedésük jogszerűségét, szakszerűségét, hatékonyságát, eredményességét, kulturáltságát, valamint biztonságosságát. A résztvevők szembesülhetnek szakmai tudásuk szintjével, megismerik, milyen szintű a helyzet- és feladatismeretük.

A 2003/2004. és a 2004/2005. tanévben 315 fő másodéves rendőr és határrendész tanuló, a Győri Határőr Igazgatóság Bevetési alosztályától 7 fő, a Budapesti Határőr Igazgatóság Bevetési alosztályától 9 fő, a Visegrádi Rendőrőrs állományából 11 fő, a Komárom-Esztergom Megyei Rendőr-főkapitányság 17 intézkedéstaktikai felkészítést végző szak-embere, a szakközépiskola állományából pedig 8 fő vett részt SIT-gyakorlaton.

Az 1+1 éves képzési rendszerben – jellege miatt is – a korábbiakhoz képest is kiemelt szerepet kap a gyakorlati képzés. A gyakorlati képzés kettő pilléren nyugszik. Egyrészt továbbra is élni kell a tanintézeti gyakoroltatás lehetőségével. Az 1+1 év nem azt jelenti – bár néha hallani ilyen véleményt –, hogy 1 évet elméleti ismeretek megszerzésével a szakközépiskolában tölt el a tanuló, majd a +1 évben szerzi meg a gyakorlati ismereteket. A valóságban, az első évben az elméleti ismeretek megszerzése mellett, a korábban már vázolt eszközökkel, módszerekkel és szervezeti keretekben igen intenzív gyakorlati felkészítést is végzünk. Felelősségünk jelentősen megnőtt, mert a lecsökkent tanintézeti képzési óraszámok mellett az előző tanévekhez hasonló, illetve azt meghaladó minőségű ismeretanyagot kell átadnunk tanulóinknak.

Bízom benne, hogy az itt felvillantott képekből és szóbeli kifejtésből kiderült, hogy az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola két dologra megfelelő figyelmet fordít. Ez pedig nem más, mint a gyakorlatiasság és a minőségre jobbra való törekvés. Mindezt a

végeredmény érdekében teszi, melynek pozitív, avagy negatív hatása a Határőrség mindennapi életét kívánja szolgálni.

Felhasznált irodalom:

1. Az 1993. évi LXXVI. törvény a Szakképzésről
2. A 45/1999. (XII. 13.) OM rendelet a szakképzés megkezdésének és folytatásának feltételeiről
3. A 30/1999. (VIII. 24.) BM-OM együttes rendelet a Belügyminisztérium irányítása alá tartozó rendészeti szakközépiskolákra vonatkozó szabályokról
4. A 16/2000. (BK 12.) BM utasítás a rendészeti szakközépiskolák tanulóinak a területi rendvédelmi szerveknél folyó szakmai gyakorlatára
5. A 35/1999. (BK 22.) BM utasítás a rendészeti szakközépiskolák ösztöndíjas és kettős jogállású tanulóinak ellátásáról
6. A Határrendész Szakképzés Központi Programja
7. Az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola Pedagógiai Programja
8. Dr. Beregnyei József: Gondolatok az 1+1 éves képzéshez
9. Dr. Cseh József: Az Adyligeti Rendészeti Szakközépiskola tanulói területi szakmai gyakorlati képzésének előkészítése az 1+1 éves képzési rendszerben. BM Rendészeti és Bűnmegelőzési Intézet Rendészeti Mestervezetővé képző tanfolyam, Nagykovácsi, 2005.